

# MOBILIERUL VIENEZ DIN MOLDOVA SFÂRȘITUL SEC XIX – MIJLOCUL SEC XX

MADAN Elena<sup>1</sup>

<sup>1</sup>Universitatea Tehnică a Moldovei, Chișinău, R. Moldova

\*Corresponding author: MADAN Elena: e-mail [elena.madan@dip.utm.md](mailto:elena.madan@dip.utm.md)

**Abstract:** *This paper examines the Viennese furniture imported to Moldova between the late 19th century and mid-20th century, focusing on the firms that were involved in the trade and the types of furniture that were popular among the local population. The research aims to shed light on the influence of Viennese furniture on the Moldovan interior design, as well as on the social and economic factors that facilitated the import of these pieces.*

*The study utilized a combination of periodicals, and visual sources, such as photographs, furniture catalogues and fieldwork, including visits to museums and private collections. The obtained results indicate that the Viennese furniture was highly valued by the Moldovan elites and middle classes, who sought to emulate the European style in their homes. The imported furniture included a variety of styles, ranging from Biedermeier to Art Nouveau, and was manufactured by renowned Viennese firms, such as Thonet, Fishel, and Mundus.*

*Overall, this paper concludes that the Viennese furniture had a significant impact on the Moldovan interior design and contributed to the modernization of the local taste.*

**Key words:** *Viennese furniture, Moldova, import, Thonet, Fishel, Mundus, Art Nouveau.*

## 1. INTRODUCERE

Mobilierul vienez a reprezentat, în perioada sfârșitului de secol XIX și mijlocul secolului XX, o tendință importantă în designul de mobilă din Europa, cu influențe majore asupra modului de fabricație, funcționalitate și estetică. Această tendință a avut o influență semnificativă și asupra producției de mobilier din Basarabia.

Obiectivul principal al acestei cercetări este de a analiza dezvoltarea mobilierului vienez în Basarabia, cu accent pe perioada sfârșitului de secol XIX și mijlocul secolului XX, prin studiul sursei primare și secundare. Acestea includ documente istorice, reviste de specialitate și cataloage de mobilă. Pentru a atinge obiectivele stabilite, se va efectua o analiză detaliată a designului, materialelor și tehnicilor de producție folosite în fabricarea mobilierului vienez din Basarabia. De asemenea, se va investiga impactul economic și social al acestei tendințe asupra comunităților locale din Basarabia.

## 2. ISTORIA MOBILIERULUI VIENEZ

Mobilierul vienez a fost creat în secolul al XIX-lea, în Viena, sub influența mai multor stiluri, cum ar fi barocul, rococo și stilul Empire. Acest stil a fost popularizat de meșteri faimoși precum Michael Thonet, care a inventat tehnica curbărilor din lemn, ceea ce a permis producția în masă a mobilierului vienez, în special al scaunelor. O relatarea amplă despre mobilierul vienez o putem găsi în cartea "Принцип Тонета. Мебель из гнутой древесины и стальных трубок" (Principiul Thonet. Mobilier din lemn curbat și țevi de oțel), aceasta explorează istoria și designul mobilierului curbat

din secolul al XIX-lea, concentrându-se în special pe compania austriacă Thonet și inovațiile lor tehnologice care au permis producerea de mobilier curbat în masă. [1]

O altă influență importantă a fost arhitectura secolului al XIX-lea, în special stilul Secession, care a pus accentul pe funcționalitate și formele geometrice simplificate. În acest stil, mobilierul era adesea decorat cu modele geometrice și forme asimetrice.

Mobilierul vienez a devenit popular în întreaga Europă și a ajuns și în Basarabia, în special în perioada 1900-1940, când a fost importat de firmele de mobilier de lux din Viena și Budapesta. Aceste piese de mobilier erau apreciate pentru calitatea lor și pentru aspectul lor estetic unic.

Istoria mobilierului vienez este strâns legată de evoluția stilului de la Viena la nivel european, precum și de inovațiile tehnologice care au permis producția în masă a acestui mobilier de lux.

Stilul vienez în mobilier este caracterizat prin îmbinarea tradiției cu inovația. Acesta a fost influențat de mai multe curente artistice, cum ar fi barocul, rococo-ul și clasicismul, dar a reușit să creeze o identitate distinctivă prin elemente precum curbele grațioase și linii fluide, dar și prin utilizarea materialelor de calitate și detaliile deosebite de decorare.

Stilul vienez este de asemenea cunoscut pentru modul în care a îmbrățișat noile tehnologii și tehnicile de producție, încorporând metalele, sticla și lemnul în moduri neașteptate și inovatoare. Mobilierul vienez este adesea recunoscut pentru detaliile sale complexe de sculptură și marchetărie, precum și pentru decorațiunile bogate, cum ar fi placajele din abanos și fildeș și inserțiile de sidex.

În plus, stilul vienez în mobilier a pus un accent deosebit pe funcționalitate și confort, fiind adesea conceput pentru a satisface nevoile specifice ale utilizatorilor. Acest lucru a dus la crearea de mobilier cu multiple funcții și modele de scaune și fotolii ergonomice care sunt foarte populare și astăzi.

În general, stilul vienez în mobilier este o combinație între tradiție și inovație, funcționalitate și design artistic, cu o atenție deosebită la detalii și materiale de calitate superioară.

Mobilierul de stil vienez a devenit popular în Europa în special după Expozițiile Universale. De exemplu: Lucrările lui Thonet au fost expuse cu succes la expozițiile industriale din Austro-Ungaria, iar el a primit medalii la Expozițiile Industriale Mondiale din Londra (1851), Paris (1855, 1867). [2, p.99] Expozițiile a atras mulți vizitatori, inclusiv designeri și comercianți din întreaga lume, care au admirat stilul unic și calitatea superioară a mobilierului vienez. Această expunere a mobilierului vienez a atras atenția și a stârnit interesul pentru acest stil, care a început să se răspândească în toată Europa. În perioada Belle Époque, mobilierul vienez a devenit foarte popular în Franța și Anglia, iar designerii și producătorii locali au început să producă piese inspirate din stilul vienez. În America, mobilierul vienez a devenit popular în special în rândul elitelor bogate, care au importat piese autentice sau au comandat piese de la designeri locali inspirați din stilul vienez.

În ciuda popularității sale, mobilierul vienez a avut și o concurență puternică din partea altor stiluri de mobilier, cum ar fi Art Nouveau și Art Deco, care au apărut la sfârșitul secolului al XIX-lea și începutul secolului al XX-lea. Cu toate acestea, mobilierul vienez a rămas un stil important și influent în istoria designului de mobilier, continuând să fie apreciat și astăzi pentru eleganța și calitatea sa superioară.

### 3. MOBILIERUL VIENEZ ÎN MOLDOVA (BASARABIA)

Contextul istoric și cultural al Basarabiei în perioada sfârșitului de secol XIX și mijlocului de secol XX a fost marcat de o serie de transformări politice și economice semnificative. Această perioadă a fost caracterizată de o serie de schimbări culturale și sociale, care au avut un impact semnificativ asupra dezvoltării mobilierului în regiune.

În timpul perioadei menționate, mobilierul vienez a fost un stil popular în Europa și a influențat în mod clar producția locală din Basarabia. Mobilierul vienez a fost adus în Basarabia în timpul perioadei în care regiunea făcea parte din Imperiul Rus, prin intermediul comercianților și negustorilor care au importat astfel de piese valoroase din Viena. De asemenea, importul de mobilier vienez prin intermediul firmelor de comerț din Rusia a fost o practică obișnuită în această perioadă. Multe din piesele de mobilier vienez au fost importate prin portul orașului Odessa, un important centru comercial din acea perioadă. Aceste piese erau aduse în Basarabia și erau destinate claselor înstărite ale societății basarabene. În această perioadă, mobila vieneză era considerată un simbol al statutului social ridicat și al gustului rafinat. În anii '30 ai secolului XX, Anton Golopenția, membru al echipei de cercetare monografică a satelor din Basarabia, a observat că în jurul anului 1850, locuitorii din Cornova obișnuiau să importe mobilă, cum ar fi dulapuri, scrinuri zugrăvite, scaune și mese înalte, de la târgul mare și apropiat de la Odessa. Astfel de obiecte, alături de vestimentație, veselă și materiale de construcții, ajungeau în Cornova prin Chișinău, legat de Rusia prin rețeaua de căi ferate, precum și prin târgul boieresc Călărași, aflat pe drumul de fier Chișinău-Iași. Golopenția a remarcat că aceste obiecte combinau elemente tradiționale și moderne. [3, p.566]

Industria lemnului a fost importantă pentru economia și viața cotidiană a basarabenilor, cu tâmplăria, confecționarea mobilei și producția de cherestea și traverse. În secolul XIX, gospodărirea tradițională a condus la sărăcirea resurselor forestiere, ceea ce a determinat importul de lemn din străinătate pentru a alimenta întreprinderile locale. Numărul întreprinderilor de prelucrare a lemnului a crescut de la cinci în 1890 la 28 în 1912, cu circa 850 de angajați. Dependența de importuri a afectat producția în timpul războiului, dar a favorizat integrarea industriei lemnului în economia României interbelice. [4, p.61]

În timpul perioadei interbelice, când Basarabia făcea parte din România, mobilierul vienez a devenit foarte popular în regiune, fiind adesea asociat cu luxul și bunăstarea. Numeroase magazine de mobilier din Chișinău și din alte orașe importante din Basarabia comercializau piese de mobilier în stil vienez, adesea importate din Austria și Germania. Stilul mobilierului vienez a fost împletit cu elemente ale tradițiilor și culturii locale, rezultând un stil eclectic care a devenit popular în rândul elitei locale. Aceste piese de mobilier erau produse de mici ateliere de producție locală de mobilier vienez în Basarabia, dar și de firme mari de mobilă din București și alte orașe.

După cel de-al Doilea Război Mondial, mobilierul vienez a pierdut din popularitate în Basarabia, fiind înlocuit de stiluri mai moderne și mai simpliste, dar multe dintre piesele de mobilier din această perioadă rămân o parte importantă a patrimoniului cultural și istoric al regiunii.

În prezent, există multe exemple de mobilier vienez păstrate în muzee și colecții particulare din Basarabia. Exemple de mobilier vienez pot fi găsite în colecțiile muzeelor din Republica Moldova, cum ar fi Muzeul Național de Artă al Moldovei, Muzeul de Istorie și Etnografie din Chișinău și în multe alte muzee din întreaga țară,

precum și în colecțiile particulare ale unor pasionați de istoria mobilierului. Aceste piese sunt adesea considerate a fi adevărate comori culturale și sunt apreciate pentru frumusețea și calitatea lor.

#### **4. CARACTERISTICILE MOBILIERULUI VIENEZ DIN MOLDOVA**

##### *A. Designul și elementele stilistice:*

Mobilierul vienez din Moldova prezintă caracteristici specifice stilului vienez, cu influențe ale stilurilor baroc, rococo și neoclasic. În general, mobilierul vienez este caracterizat prin eleganța formelor, simetria și proporțiile armonioase, precum și prin bogăția ornamentelor și detaliilor sculptate sau gravate. Elemente stilistice specifice includ curbele grațioase, motive geometrice, simetria, decorarea cu motive florale și zoomorfe, folosirea balustradelor și a picioarelor curbe. Acestea sunt combinate într-un mod inovator, creând forme noi și interesante. [5, p. 9]

##### *B. Materialele și tehnicile de producție:*

Mobilierul vienez era produs din lemn de esență tare, precum nucul, fag sau stejarul, și adesea era combinat cu alte materiale precum marmura, bronzul și sticla. Tehnicile de producție includeau sculptura manuală sau cu ajutorul mașinilor, gravura și finisarea cu vopsele și lacuri speciale, care îi conferea strălucire și durabilitate.

##### *C. Formele și funcționalitatea mobilierului:*

Mobilierul vienez din Basarabia includea o gamă variată de piese, de la scaune și mese, la comode, dulapuri și chiar paturi. Formele erau diverse, de la cele curbe și delicate la cele masive și impunătoare. Funcționalitatea mobilierului era adaptată nevoilor specifice ale timpului, cum ar fi spațiul de depozitare, confortul și eleganța. Multe piese au funcții multiple, cum ar fi scaunele care se transformă în fotolii sau mesele extensibile. Dacă să luăm drept exemplu structura scaunelor Thonet, ea include următoarele elemente: cadru spate și picioare din spate, zona interioară a spătarului, picioare din față, torul legătorului și structura scaunului. Stilul acestor scaune este remarcat prin structura lor ușoară și elegantă. Cadru spate și picioarele din spate sunt realizate dintr-un singur profil de lemn de fag aburit, cu o formă organică. Acest element este îndoit într-o curbă delicată care este mai îngustă în zona scaunului și poate fi observată din față sau din lateral. Scaunul are o formă de inel acoperit cu ratan sau lemn. Unele modele includ un al doilea inel mai jos, care este conectat la cele patru picioare. Totuși, principalul aspect care diferențiază modelele este designul zonei spătarului. Aceasta este realizată cu ajutorul uneia sau a două profile din lemn de fag îndoite în forme ovale sau în formă de "S". Acestea sunt conectate la cadru spate și picioare din spate, la spătar și scaun, precum și între ele. Scaunele Thonet sunt funcționale și nu au decoruri, ci doar structura. [6.p.183]

Un exemplu foarte relevant al viziunii sale cu privire la designul de mobilier este reprezentat de scaunul numărul 14, fabricat în anul 1858, format din șase elemente structurale, fără a lua în considerare elementele de conectare, conform prezentării din Figura 1. Datorită faptului că era simplu, ușor și putea fi depozitat în ambalaje plate sau cubice, pentru transport individual sau colectiv, scaunul numărul 14 a devenit unul dintre cele mai populare scaune la nivel mondial și încă este produs în prezent. [6, p.183-184]



**Figura 1:** Scaunul Thonet Nr. 14 [6, p.184]

În ansamblu, mobilierul vienez din Moldova se evidențiază prin eleganța, rafinamentul și calitatea sa superioară, caracteristici care au făcut din acest stil unul dintre cele mai apreciate și mai căutate în epocă.

## 5. EXEMPLE DE MOBILIER VIENEZ ÎN MOLDOVA

În urma cercetărilor extinse din întregul teritoriu al Republicii Moldova, s-au descoperit numeroase piese de mobilier vienez în casele localnicilor, dar mai ales în muzeele locale. În plus, s-au identificat mai multe firme care produceau mobilier vienez, cum ar fi Thonet Mundus Borlova, FISCHEL, VIENNA PANCOTA, „Заведение гнутой мебель” С. Б. СТЫРТ, ст. Рудня, м. Пулинь, Жит. Уезда, Волын. губ., MUNBUS. În unele cazuri, piesele de mobilier nu aveau firma indicată, sugerând că au fost produse de atelierile locale. Exemple concrete ale acestor piese de mobilier vor fi prezentate mai jos. (Fig. 2-11)



**Figura 2:** Muzeul de istorie și etnografie, mun. Bălți Datare anii 1920-1930 Foto Mariana Mihailesc (2020)



**Figura 3:** Casa-muzeu Grigore Vieru, s. Pererîta, r-l Briceni, firma FISCHEL Foto Ciutac Veceslav (2020)





**Figura 4:** Muzeul satului Pîrlița, Ungheni care în 1941 pleacă în România, VIENNA PANCOTA, anul ~ 1929  
Foto Basarov Mariana (2020)



**Figura 5:** Muzeul de istorie și etnografie, s. Recea, Strășeni (Заведение гнутой мебель С. Б. СТЫРТ, ст. Рудня, м. Пулинъ, Жит. Уезда, Волын. губ.)  
Foto Iovu Mihai (2020)



**Figura 6:** Muzeul satului Giurgiuiești, Cahul, Foto Cazacu Aurica (2020)



**Figura 7:** Muzeul Ținutului Cahul, Firma Tohnet Mundus Borlova  
Foto Madan Elena (2009)



**Figura 8:** Casa memorială “Constantin Stamati”, s. Ocnîța, r-nul Ocnîța  
Foto Madan Elena (2008)



**Figura 9:** Muzeul “Ion Soltuz”, s.Zaim, Căușeni. Cuier, sf. sec. XIX - înc. sec. XX  
Foto Găină Ion (2020)



**Figura 10:** Casa memorială “Constantin Stamati”, s. Ocnîța, r. Ocnîța, sec. XIX  
Foto Madan Elena (2008)



**Figura 11:** Muzeul de Istorie, Etnografie și Artă, or. Cimișlia, firma MUNBUS  
Foto Matei Angela (2020)

## 6. CONCLUZII

În concluzie putem spune că mobilierul vienez a avut un impact semnificativ asupra arhitecturii și designului interior din Moldova (Basarabia) în perioada sfârșitului de secol XIX și începutul secolului XX. Multe case nobiliare și clădiri publice au fost decorate cu mobilier vienez, iar designerii și arhitecții locali au preluat elemente stilistice și tehnici de producție din acest stil. Astfel, mobilierul vienez a contribuit la dezvoltarea unui nou stil de design interior, care a îmbinat elemente tradiționale cu influențe din stilul vienez. Mobilierul vienez a fost foarte apreciat de către societatea din Basarabia în perioada sfârșitului de secol XIX și mijlocul secolului XX. Clasa de mijloc înstărită și nobilimea locală au fost principalii consumatori ai acestui mobilier, iar multe case nobiliare au fost decorate cu piese de mobilier vienez. În plus, mobila vieneză a fost considerată un simbol al eleganței și rafinamentului.

Mobilierul vienez a lăsat o moștenire importantă în Basarabia, care se reflectă în prezența acestor piese de mobilier în colecțiile muzeelor și în casele particulare din regiune. Acestea sunt considerate opere de artă și sunt apreciate pentru calitatea și frumusețea lor. În plus, mobilierul vienez a influențat și producția locală de mobilă, care a început să copieze stilul vienez, dar adaptat la nevoile și gusturile locale. Acest proces a dus la apariția unor noi stiluri de mobilă, care au îmbinat elemente tradiționale cu influențe vieneze.

## 7. Referințe

1. Герхард Ботт, *Принцип Тонета: Мебель из гнутой древесины и стальных трубок* / Общее руководство: проф. д-р Герхард Ботт, генеральный директор Германского национального музея (Нюрнберг) при сотрудничестве с Александром фон Вегезак ; Перевод: Тамара Кун. — Нюрнберг: Издательство Германского национального музея, 1991. — 266 с., [accesat 15.02.2023]. Disponibil: <https://tehne.com/library/princip-toneta-mebel-iz-gnutoy-drevesiny-i-stalnyh-trubok-nyurnberg-1991>
2. Михайлов С.М., *История дизайна. Том 1*. Москва: Союз дизайнеров России., 2002
3. Anton Golopenția, Aspecte ale orășenizării satului Cornova, în „Arhiva pentru știință și reformă socială”, an X, nr. 1-4, București, 1932, p. 566.
4. Ștefan Purici, *Introducere în istoria Basarabiei*, Suceava: Editura Universității "Ștefan cel Mare", 2006
5. Thonet Industries, *Thonet furniture, 1830-1953: an exhibition at the Museum of Modern Art, New York*. New York: The Museum of Modern Art, 2017. [accesat 15.02.2023], Disponibil: [https://www.moma.org/documents/moma\\_catalogue\\_1722\\_300170768.pdf](https://www.moma.org/documents/moma_catalogue_1722_300170768.pdf)
6. M. BARROS, J.P. DUARTE, B. CHAPARRO, Thonet Chair Design Grammar : A Step towards the Mass Customization of Furniture. În: Proceedings of the 14th CAAD Futures Conference, 2011. Pp.181-200 [accesat 17.02.2023], Disponibil: [https://www.academia.edu/2292664/Thonet\\_chair\\_design\\_grammar\\_a\\_step\\_towards\\_the\\_mass\\_customization\\_of\\_furniture](https://www.academia.edu/2292664/Thonet_chair_design_grammar_a_step_towards_the_mass_customization_of_furniture)